

et notat Bald. in l. *ex pecunia*, et in l. *in rebus*, col. fin. *C. de jure dotium*, Bald. novell. in tract. *de dote*, fol. 54. col. 2. versic. 15. *privilegium*. Et advertit, quod etiam si res ematur ab extraneo de pecunia dotali, qui non sit solvendo, quod dabitur mulieri utilis rei venditio ad rem, favore dotis, argum. dict. l. *uxor marito*, et tenet Bald. in dict. l. *in rebus*, col. fin. Quid tamen si talis extraneus, qui emit rem de pecunia dotali, vel si vir emit, vendidit alii tertio possessori, et convenitur ab uxore utili in rem in subsidium, viro non existente solvendo, et talis extraneus emptor, seu possessor, offerat aestimationem rei mulieri agenti, an liberetur a rei venditione? Vide per Socin. consil. 224. vol. 2. incipit *eleganter*, et *subtiliter*, ubi concludit, quod sic: allegat text. pro casu, et ibi Bald. in authent. *contra rogatus*, *C. ad Trebel.*

(9) *Gana el señorío della*. Non ergo pretii, quod redactum fuit ex ea, si ille, qui emit de pecunia istorum, rem vendidisset, ut in l. *quamvis* 84. et l. 1. *quis uxori* 52. §. *si Titius* 17. D. *de furtis*, et vide per Alberic. in l. *curator*, *C. arbitr. tutelæ.*

(10) *En su escogencia*. Adde l. *si curator* 3. *C. arbitr. tutelæ*. Gloss. et Doctor. in l. pen. *C. de servo pign. dato manumisso*, et tene menti istam legem, quatenus etiam refertur ad emptum ex pecunia dotali.

LEY L. — Del ome que vende la cosa dos vegadas a dos omes en tiempos departidos, qual dellos la deve auer.

Una cosa vendiendo vn ome dos vezes (1) a dos omes en tiempos departidos (2); si aquel a quien la vendio primeramente (3), passa a la tenencia de la cosa, e paga el precio (4), esse la deve auer, e non el otro. Pero tenuto es el vendedor, de tornar el precio a aquel que la vendio a postremas, si lo auie recibido, con todos los daños (5), e los menoscabos que le vinieron por razon de tal vendida, porque la fizo engañosamente. Otrosi dezimos, que si el postrimero comprador passasse a la tenencia, e a la possession, e pagasse el precio, que el la deve auer, e non el primero. E es otrosi el vendedor tenuto de tornar el precio, si lo auia recebido, con los daños, e los menoscabos que vinieron por esta razon al primer comprador. Otrosi dezimos; si alguno vendiesse a dos omes cosa agena (6) en tiempos departidos; si acaesciere que ayan pleyto entre si ambos los compradores sobre aquella cosa, qualquier dellos que ouiere primeramente la possession (7), aquel ha mayor derecho en ella: e a aquel deve fincar, maguer non ouiesse pagado el precio. Pero quando quier que el señor de la cosa (8) venga a demandarla, saluo finca su derecho en ella.

LEX L. — Vendens rem suam duobus diversis temporibus fraudulenter, habebit rem, qui prius solvit pretium, et per traditionem habuit ejus possessionem; vendens tamen tenetur alteri emptori pretium cum damno resarcire; sed si erat res aliena, praefertur, cui res prius tradita fuit, etiam non soluto pretio; salvo tamen jure domini. Hoc dicit.

(1) *Dos veces*. Istius legis materiam solemniter ultra alios commentatus est Jaso in l. *quotiens* 13. *C. de rei vendit.* et quia nihil in ista lege additur, neque detrahatur juri communi, non est opus amplius insistere, nisi in aliquibus additis dictis Jason. et primo quatenus ibi Jaso in 7. limitat. concludit contra Hostiens. dictam l. *quotiens* procedere etiam in Eccl. siasticis vendentibus. Adde quod idem tenet Alex. cons. 122. vol. 3. ubi et dicit magis communem opinionem esse contra Hostiens. cujus decisio salvari potest, secundum Doctor. in cap. *continebatur*, de his quae sunt à prelato sine consensu cap. in concessione jurium spiritualium: qui in his transfertur jus absque aliqua traditione ex solo titulo, ut in cap. *si tibi absentis* 17. de praebend. lib. 6. cap. *gratia* 7. de rescript. eod. lib. et quod illa lex procedat etiam contra Clericos, vel Ecclesiam, tradit etiam Felin. in cap. *Ecclesia Sanctae Mariae*, de constitution. col. 25. Si tamen in Ecclesia fieret alienatio, non procederet dicta l. *quotiens*, quia ipso

jure transit in eam dominium in casibus l. fin. *C. de Sacros. Eccles.* et idem esset in alio privilegiato, ut ex solo titulo transiret dominium, ut tradit Jaso in dict. l. *quotiens*, 1. limitatione. Et in quantum ibi Jaso in 15. limitatione dicit, illam legem non procedere in locatione, per fundamenta, de quibus ibi per eum, adde contrarium tenuisse Rotam decisionem incipienti *utrum l. quotiens, in antiquis*, num. 879. et idem vult Alexand. dicto consilio 122. vol. 5. cum enim primo conductori competat tantum actio personalis contra locatorem, exerceri non potest contra singularem successorem, l. 1. §. *si haeres* 16. D. *ad Trebel.* l. fin. §. fin. D. *de contrah. empt.* et idem tenet Soc. consil. 20. vcl. 4. incipit *visis duabus locationibus*. In uno tamen casu possent habere locum dicta Jason. scilicet, quando res locata, licet prius esset tradita secundo conductori, nunc tamen est penes locatorem, quando primus, et secundus conductor agit, ut latè traditur in dict. decisione Rotæ. Adde etiam aliam limitationem ultra 13. datas à Jaso. ibi, scilicet, quod ista lex, et dicta l. *quotiens* procedant, quando venditor scienter cum duobus contraxit; secus si cogitaret secundum esse primum: nam tunc, etsi traderet, non haberet locum, quod hic dicitur, ut notat gloss. singul. in §. 2. in verbo *emeret*, 29. quæst. 1. Adde etiam, quod procederet ista lex, et dict. l. *quotiens*, etsi tradendo secundo dicat tradens, idemque vendens, *trado tibi salvo jure Titii cui primo vendidi*, ita singulariter decidit Andr. de Isern. in cap. *si facta: si de feud. fuerit controu. inter domin. et agnat.* Movetur, quia primo contra secundum nullum jus competeat, quia per solam venditionem nullum jus sibi erat quaesitum, neque in possessione, neque in dominio; non ergo potest jus, quod non competit primo, reservari contra secundum: et subdit, quod, etsi diceret tradens, *volo, quod si primus petat à te, tradas ei possessionem*; vel *si primus petierit à me, tradas mihi possessionem, ut ego tradam illi*: quod non propterea tenebitur secundus præcisè tradere, seu restituere possessionem tradenti, vel tradere primo emptori, sed tantum tenetur ad interesse, sicut in omnibus faciendi obligationibus, l. *si quis ab alio* 15. §. fin. D. *de re judic.* dicit tamen, quod secus esset, si diceret, «vendo, et trado tibi hunc fundum, quem prius vendidi Titio; sed si ipse Titius petat, volo, quod ex tunc dominium sit illius»: hoc modo dicit, quod valeret l. 1. et l. *quotiens* 5. *C. de don. quæ sub mod.* nam et possessio potest tradi sub conditione, l. *qui absentis* 58. §. 1. D. *de acquir. possess.* ista sunt verba Andr. de Isern. licet ipse loquatur in feudo; tamen est eadem ratio in venditione fundi: vide quæ dixi in l. 58. supra eod. super verbo *sea desfecha*, et quæ dixi eod. tit. l. 45. Circa hoc ultimum dictum Andreae de Isernia in conceptione istorum verborum, et principale ejus dictum est notabile: sed limitari potest, quod propter scientiam emptoris de prima venditione, competat primo emptori actio revocatoria ad revocandum alienata in fraudem, ut dixit singulariter Bald. in rubr. *C. de revocand. his quæ in fraud. credit. alien. sunt*, in princ. et probari videtur in Gloss. in verbo *jure*, in dict. l. *quotiens*, ubi Alberic. et Jaso 9. opposit. quod inteligerem, quando constaret de scientia emptoris secundi de prima venditione tempore secundæ venditionis; si tamen tunc erat ignorans, et ignoranter emit, et solvit pretium, licet tempore traditionis sciat de prima venditione, non habebit locum dicta actio revocatoria; cum tunc emptor non participaverit de fraude, et in ista fraude habetur respectu ad tempus venditionis: et secundum hoc, dictum Andreae de Isern. procedit simpliciter, prout ipse ponit, et est dictum valde notabile, et facit l. *quod autem* 6. §. *scendum* 7. D. *quæ in fraud. creditor.* et tene menti, quia non reperi ita tactum, neque declaratum: et in contrarium facit §. *item si quis in fraudem* 6. ibi: *Res suas alicui tradiderit, Inst. de action.* et quia in traditione consistit tota virtus alienationis, quia ex ea, et non ex venditione transfertur dominium, ut in l. *traditionibus* 20. *C. de pactis*; sed potest responderi, quod procederet, quando secundus emptor non solvisset pretium, ignorans primam venditionem: quia tunc non videtur facere in fraudem, sed ne perdat pretium, argumento dict. §. *sciendum*, et facit l. *si servum* 71. §. *ait prætor*. 7. cum seq. D. *de acquir. heredit.* Advertit, etiam, quod dict. l. *quotiens* neque ista lex non procedat in casu, in quo ad venditionem, seu concessionem est necessaria licentia alterius: tunc enim verè per primum actum, etiam traditione, non subnixum, exprimeret licentia: et non teneret secundam venditio, vel concessio, etiam si sequuta fuerit traditio, ut notatur ex verbis Bald. in §. *si facta, si de feudo fuer. controu. inter domin. et agn.* col. 1. versic. *sed quod si vendidisset*: quia per primum actum expiravit licentia, ut

ibi habes in additione: ex quo inferas ad majoriam factam cum facultate Regia, quod si fuit facta in primum tenebit, licet non sit sequuta traditio, et praferetur secundo, in quem secundo loco facta esset majoria, licet ei possessio esset tradita: quia talis secunda majoria videtur esse sine licentia. In contrarium tamen facit l. *Tauri* 44. quæ permittit revocationem majoriæ, etsi facta sit de licentia Regia, quando non fuit tradita possessio, vel si non fuit facta ex causa onerosa: et sic cum extra istos casus majoria sit revocabilis, non videtur, quod expiret licentia in primo actu: procederet ergo, quod dicit Bald. quando majoria fieret ex causa onerosa, seu aliàs esset irrevocabilis. Et nota ad illam legem Tauri, quod facta constitutione majoriæ inter vivos, poterit donatarius agere, ut sibi tradatur possessio, ut probat text. et ibi notat Bald. in dicto §. *si facta*, et Gloss. in l. *in ædibus*, §. fin. D. *de donat.*

(2) *En tiempos departidos*. Sequitur Gloss. in dict. l. *quotiens*: et hoc ideò dicit, secundum Paul. de Cast. ibi, quia si duobus simul eodem tempore venderet, præsumeretur unicuique pro parte tantum vendita, l. *si fundus* 16. §. *si duo* 8. et l. *si debitor* 10. D. *de pign.* si tamen venderet eodem tempore duobus, seu cuilibet in solidum, adhuc procederet ista lex per dict. l. *quotiens*, cum dicit *in solidum*, et ponderat ibi Jaso. in princ.

(3) *Primeramente*. Quid si utriusque tradita fuit possessio, neque constaret, cui primo fuit tradita, vide per Angel. in dict. l. *quotiens*.

(4) *El precio*. Idem si fides sit habita de eo, ut in §. *venditæ* 41. *Inst. de rerum divis.* et sic aliud est in directa rei venditione, aliud in Publiciana, ut in hac l. in fine, et ibi dixi.

(5) *Con todos los daños*. Punitur etiam, si agatur criminaliter, ut in l. 7. tit. 7. *Partit.* 7. et l. *qui duobus* 21. D. *ad Leg. Corn. de falsis*, et ad id, quod hic dicitur, adde l. *qui tibi* 6. *C. de hæred. vel action. vend.*

(6) *Agena*. Adde l. *sive autem* 9. §. *si duobus* 4. D. *de Publiciana*, et ibi gloss. notab.

(7) *La possession*. Non repetit in hoc casu de solutione pretii, quia in Publiciana hoc non exigitur, l. *de pretio* 8. D. *de publician.* et infra ista l.

(8) *El señor de la cosa*. Nam dominus non repellitur Publiciana, nisi in casibus notatis per Gloss. in l. fin. D. *de publician.* nam potentior est rei venditio, quam Publiciana, ut in l. *si ea res* 51. §. *utrumque* 2. D. *de action. empt.*

LEY LI. — Del ome que vende la cosa agena a dos omes dos veces, qual dellos la deve auer.

Agena cosa vendiendo vn ome a otro, e dandole luego la possession della; si despues que la ouiesse assi vendida, ganasse el vendedor el señorío de aquella cosa, como si le estableciesse por su heredero aquel cuya era, o gela diesse de otra guisa; si por razon que ouiesse ya ganado el señor de la cosa, la vendiesse despues a otro, e el postrimero comprador moviesse pleyto sobre ella al primero; dezimos, que este primero (1) ha mayor derecho en ella, porque ouo la possession primeramente; maguer el postrimero razonasse, que auia mayor derecho en ella, porque quando al otro la vendio, non auia el señorío el vendedor, e auialo ya ganado, quando la vendio a el. Mas si algund ome vendiesse a otro alguna cosa que non fuesse suya, e aquella cosa misma vendiesse el señor della a otro despues; este postrimero comprador que la compro del que ha mayor derecho en ella, este la deve auer (2). Fuera ende, si el que la vendio primeramente, auia razon derecha para venderla; como si la touiesse en peños; e quando le fue empeñada, la recibio a tal pleyto, que la pudiesse vender (3) si gela non quitassen a dia señalado; o si fuesse personero; e en la personeria le fuesse otorgado poder de la vender, e la vendiesse en ante que sopiesse (4), que el señor de la cosa la queria vender a otro.

LEX LI. — Si postquam vendidi, et tradidi rem alienam, habui ejus dominium, demum vendidi eam alteri, praefertur primus emptor: sed si non habui dominium, et dominus verus postea alii vendidit, praefertur secundus; nisi ego habebam potestatem vendendi, ut quia erat pignus ex pacto, vel eram procurator. Hoc dicit.

(1) *Primero*. Adde l. *si à Titio* 72. D. *de rei vendit.* et l. 2. D. *de exception. rei vend. et traditæ.*

(2) *Este la deve auer*. Adde l. *si ea res* 51. ad fin. D. *de action. empt.* et Gloss. in l. *sive autem*, §. 1. D. *de Publiciana*.

(3) *Pudiesse vender*. Ut in l. 41. cum sequent. ubi vide tit. 15. infra ead. *Part.*

(4) *Ante que sopiesse*. Si ergo scivit, cum ex hoc videatur revocatum sibi mandatum, non tenet venditio: neque exigitur, quod ista venditio notificetur ei, qui emit à procuratore, ut satis hic innuitur: quod intellige, quando non fuit mandatum speciale ad vendendum certæ personæ: quia tunc fortè exigeretur certioratio talis personæ, ut in l. 1. *si fidejussor* 29. D. *mandat.* et in cap. *ex parte decani* 55. *de rescriptis*, ubi Abb. col. fin.

LEY LII. — Que los Juezes que han poder de fazer entrega por razon de su officio, pueden vender lo ageno.

Los Juezes que han poder de mandar fazer entrega por razon de su officio, pueden mandar vender la cosa que assi fuesse entregada, por fazer complir la sentencia: e a quienquier que la comprare del, passa el señorío (1) de la cosa comprada al comprador. Eso mismo dezimos que pueden fazer los cogedores (2) de las rentas del Rey (a). E aquello que recibieren, o prendaren por entrega de las sus rentas, aquello pueden venderlo. Pero qualquier destos sobredichos, que puede fazer la vendida, deuela fazer publicamente, e non escondida; metiendo la cosa en almoneda (5), e faziendola pregonar (4). E non la deve vender, fasta que sean diez dias (3) passados (b): entonce deuela vender al que mas diere por ella. E si por mas la vendiere, de aquello que ha sobre ella, deve lo demas (6) tornar al señor de la cosa. E si por aventura los Juezes, e los otros oficiales fizieren vendida de las cosas agenas de otra manera, dezimos que non deve valer (7).

(a) Los recaudadores de las rentas del Estado que tengan jurisdiccion de rentas ó de hacienda, que hoy son los intendentes.

(b) El término de los pregonos para vender los bienes muebles ó semovientes es de doce dias, porque se dan tres pregonos, uno cada tres dias, resultando nueve; mas como por práctica no se cuenta el dia del pregon el término viene á ser de doce. Cuando son bienes raíces los embargados, el término es de treinta dias; porque cada nueve se da un pregon y no se cuenta el dia en que este se verifica. Cuando el embargo consta de muebles y raíces, el término de los pregonos es el de treinta dias. L. 12, tit. 28, lib. 11 de la N. R. — Mas si la Hacienda pública hubiere hecho el embargo, el término de los pregonos para bienes raíces es de nueve dias, dándose un pregon cada tres dias, y para muebles el término es de tres dias, en cada uno de los cuales se verifica un pregon. Igual término hay cuando deben venderse algunos bienes para ejecutar sentencias dictadas en negocios de menor cuantía, segun el art. 24 de la ley de 10 de enero de 1838.

LEX LII. — Factum judicis reputatur factum partis; et ideò ex venditione rei, facta per judicem pro executione sententiæ, transit dominium: et idem si vendant exactores tributorum Regis: dum tamen venditio fiat in publica substatione per decem dies, et detur plus offerendi. Hoc dicit.

(1) *El señorío*. Perinde, ac si ipse dominus venderet, ut in l. *si ob causam* 15. *C. de eviction.* et l. 1. *C. si in caus. judic. pign. capt. sit.* l. *si plus* 74. §. *mota*, et ibi Bart. D. *de eviction.* et per Bald. in l. *ordo*, col. 1. versic. *modo quero*, *C. de execut. rei judic.* et per Bart.

post Glos. in l. *elegantior* ad fin. princ. D. *de pign. action.* ubi etiam dixit Bald. quod illud, quod potest fieri per contractum, potest fieri per iudicem, in l. *manifestissimi*, 22. in princip. C. *de furtis*.

(2) *Los cogedores.* Adde l. 4. tit. 15. Part. 7. et videtur, quod hæc lex corrigat leges juris communis, quibus cavetur, quod exactores tributorum non debent propria auctoritate cogere resistentes; sed hoc spectat ad præsidem, quem debet exactor interpellare, et prohibetur iudici, ne committat exactori, ut habetur in l. *in fiscalibus* 6. et in l. *missi opinatores* 7. C. *de exactor. tribut.* lib. 10. et ibi Bart. et Joan. de Plat. Potest dici, quod non corrigantur illa jura, sed quod ista lex intelligatur de exactore, qui emit à fisco: talis enim emptor, seu conductor tributorum, vel gabellarum, cum habeat jus fisci, ut notat Bart. in l. *in provinciali*, §. *si ego*, D. *de novi operis nuntiat.* potest vendere possessiones propter tributa non soluta, ut hic, et in l. *creditor* 32. in princ. et ibi notat Bart. D. *de action. empt.* undè et infert Bart. notabiliter, quod syndicus villæ, vel castri, qui tenetur solvere collectam pro omnibus de castro suo, potest vendere possessiones non solventium: et idem dicit Paul. de Castr. subdens, quod istæ venditiones habent eadem privilegia, et fiunt perinde, ac si ipse fiscus venderet: et idem, quod Bart. tenet Bald. in l. 1. in fin. C. *si propter publ. pensation.* neque potest dici, quod hoc intelligatur, quod fiat venditio ipso conductore tributorum, vel gabellarum petente per iudicem: nam de eo, quod fit per iudicem, jam supra dixit ista lex, et sic superflueret iste secundus casus. Hodie tamen in Regno hoc non servatur; sed iudices vendunt ad instantiam conductorum, sive iudices sint ordinarii, sive delegati, qui aliquandò istis conductoribus à Curia Principis dantur. Vel dic, quod ista lex intelligatur, quando ex delegatione Principis deputantur aliqui ad exigenda tributa: isti enim poterunt vendere, ut hic, cum sibi hoc sit commissum. Et nota benè, quod licet tali exactori sit commissum, ut compellat omnes debitores fiscales ad solvendum, ea coarctatione, quam viderit expedire; tamen adhuc tenebitur servare legem municipalem, vel loci consuetudinem in modo exigendi; et ita est intelligendum mandatum Regis, secundum Bald. in dict. l. 1. versic. *sed pone*, quem vide.

(3) *En almoneda.* Habes hic, quod etiam res mobiles, quæ venduntur ratione alicujus executionis, debent prius subhastari publicè: super quo distinguit Bald. in l. 1. C. *si propter publ. pensat.* et etiam Joan. de Plat. in l. 1. C. *de fide instrum. et jur. hast. fiscal.* lib. 10. quod si sunt mobilia, quæ venduntur in foro publico, ut frumentum, et alia victualia, cum pretium sit adeò notorium, quod non timetur collusio, ut notat Glos. in l. 2. C. *de rescind. vendit.* tunc non requiratur subhastatio: si vero sint tales res, in quibus cadit affectio, tunc non possint vendi sine subhastatione.

(4) *Faziendola pregonar.* Pluries intellige, ut in l. *ordo* 5. et ibi notat Bald. col. 1. C. *de execut. rei judic.* et vide bonam legem tit. 26 Part. 2. l. pen.

(5) *Diez dias.* In immobilibus per viginti dies, ut in l. fin. tit. 27. Part. 5.

(6) *Lo demas.* Adde l. fin. C. *de jure domin. impetr.* versic. *si vero creditor*: si tamen ex isto superfluo emerit iudex, vel officialis, res emptæ erit emptoris, et non debitoris, ut in l. fin. C. *de distract. pignor.*

(7) *Non deue valer.* Adde l. 1. et ibi Glos. C. *de fide et jure hast. fiscal.* lib. 10.

LEY LIII.—De la cosa que vende, o da el Rey, que es agena, como suya.

Vendiendo, o dando (1) el Rey (2) cosa agena (3) como suya (4), passa el señorío (5) de aquella cosa al que la vende, o al que la da (6). Pero aquel a quien la tomasse, puedele pedir, quel de la estimacion de aquella cosa, fasta quatro años, e el Rey devegela pagar: e si fasta quatro años non pudiesse la estimacion, dende en adelante non podria. Otrosi dezimos, que si el Rey ouiesse alguna cosa comunamente con otros, que la pueden vender (7), toda, o dar (8), por razon de aquella parte que ha en ella; e pasa el señorío de aquella cosa al que la vende, o al que la da. Mas con todo esso, deue

dar (9) la estimacion a cada vno de los otros, segund la parte que auian en aquella cosa (a).

(a) Repetimos nuestra nota à la L. 37 de este título, mas tén-gase presente lo que dejamos advertido en la nota última à la L. 3 del mismo.

LEX LIII.—Alienatio facta per Regem de re aliena, tamquam sua, transfert dominium in accipientem; et Rex tenetur petenti domino æstimationem usque ad quadriennium satisfacere; aliàs non. Item potest vendere Rex, vel donare rem communem cum alio in totum: debet tamen reddere æstimationem partis habenti in ea comunione, pro ea parte quam in ea habuerit. Hoc dicit. Habuit ortum à l. 2. et à l. *benè à Zenone* 5. C. *de quadrienn. præscript.*

(1) *Vendiendo o dando.* Seu quolibet alio titulo alienando, ut in l. *benè à Zenone* 5. C. *de quadrienn. præscript.*

(2) *El Rey.* Vide Andr. de Iser. in tit. *quæ sint regal.* in parte *bona committentium*, col. 5. qui dicit requiri, quod Princeps credat rem esse suam, cum donat; nam si sciret alienam, non haberet locum ista lex neque l. *benè à Zenone* 5. et l. *omnes* 2. C. *de quadri. præscript.* de quibus ista sumpta est, et hæc est communis opinio: et si donaret ut suum, quod sciebat alienum, non probasset, licet expressè diceret, *dono ut meum*, quia esset imponere legem verbis contra l. 2. C. *commun. de legat.* et quia ex hoc, secundum eum, reincideremus in errorem Martiui, de quo per Glos. in dict. l. *benè à Zenone*: et utile est, quod semper in Regiis donationibus, in privilegiis earum semper apponatur illa clausula *juribus alterius semper salvois*, ut ipse fieri dicit in Regno Siciliae, quia ex hoc satis declaratur, Regem nolle dare nisi jus sibi competens, l. *qui tabernas* 52. D. *de contrah. empt. l. si domus* 71. §. fin. D. *de legat. 1.* et subdit notabile verbum, quod si hæc clausula omittatur, non præsumitur in extrinsecis, licet aliàs dicantur ea, quæ sunt de forma, præsumi, ut in cap. *cum M. 9. de constitut.* Imò dicit Socin. consil. 121. vol. 4. num. 25. quod ista jura procedunt, quando Princeps non habet ali-quod jus in re, quam alienat: sed si haberet aliquod jus, illud tantum videtur concedere, argum. dict. l. *qui tabernas*, et ita dicit singulariter decidisse Bald. in quodam consil. sibi num. 75. incipienti *illustris dominus noster*, dicens ideò, quod jus aliud habenti non videtur præjudicare: subdens, quod pro hac decisione est summa æquitas, et in contrarium est summa potestas; iudex autem æquitatem sequi debet, l. *placuit* 8. cum simil. C. *de jud.* Sed quid si Rex concedat alicui rem alienam, sciens alienam; dicit tamen, quod hoc vult facere de plenitudine potestatis: et quòd donat eam ut suam, et ita vult, quòd sortiatur effectum, ac si ipse aliàs credens esse suam, donasset? an tunc procedet, quod supra dixi, post Andr. de Iser. et alios volentes, quòd ab hoc, ut dictum hujus legis procedat, requiritur, quòd Princeps donet bona fide, credens rem esse suam? Videtur ex mente Andr. de Iser. dicendum, quòd sic, etiam si apponatur clausula *de plenitudine potestatis*; contrarium tamen videtur voluisse Bald. in *proem. Decret.* col. 5. num. 4. ubi dicit, quòd l. *benè à Zenone* non habet locum, nisi constet, quòd Princeps vult ut plenitudine potestatis: quia non est præsumendum, quòd Princeps concedat rem alienam, nisi cum facit ex certa scientia, et ideò dicit, quòd levis occasio erroris impedit illius legis vigorem; et sic apertè vult, quòd dispositio dictæ legis procedat etiam, si Princeps scienter donet rem alienam, dummodò faciat de plenitudine potestatis: et idem voluit Bald. in l. 2. C. *de commun. rerum alienat.* cum facit duo membra, scilicet, cum fiscus bona fide vendidit, et isto casu dicit procedere dictam l. *omnes* 2. C. *de quadrienn. præscript.* et aliud, quando de plenitudine potestatis, et isto casu dicit procedere dict. l. *benè à Zenone*; et sic apertè vult, quòd primo casu teneat alienatio, etsi Princeps non utatur plenitudine potestatis, ex quo bona fide alienat; secundo verò casu, cum adest scientia rei alienæ, necesse est, quòd etiam utatur plenitudine potestatis, hoc etiam, et expressius tenuerunt Bald. et Angel. per text. ibi in dict. l. *omnes*, ubi dicunt, ibi esse casum contra eos, qui dicunt quòd Imperator non potest rem meam alteri concedere per privilegium, et auferri nostrum dominium: subaudi, secundum illos, etiam sine causa; quia ubi causa adest, nulla est dubitatio; et si dicis, quòd non potest per privilegium, sed legem communem condendo, et in illa l. fecit; dicas, quòd imò potest per privilegium: quia Imperator confirmat ibi omnes concessionem antè factas per

privilegium, et vult, quòd omnes gaudeant privilegiis inelucte recordationis Zenonis, ac si illa privilegia essent in singulis concessionibus expressè attributa. Neque obstat, dicunt ipsi, l. *rescripta* 7. C. *de prec. Imperat. offerend.* ubi rescripta, et privilegia per quæ absorbetur jus tertii, nihil valent: quia concedo, dicunt ipsi, nisi adsit clausula derogatoria, vel motu proprio; et hoc etiam est de mente ejusdem Bald. consil. 359. vol. 5. incipit *quemadmodum Imperator.* Et tenendo istam partem, non obstat opinio illorum, qui tenent, quòd l. *benè à Zenone* procedit, quando Princeps ignoranter donavit rem alienam ut suam; nam si scienter, non posset sine causa aliquem suo jure privare, ut in Clement. *pastoralis* 2. *de re judic.* ut et dixit Abb. in cap. 2. *de rebus Eccles. non alienand.* nam procedet hoc, quando non adest certa scientia, seu Princeps non faceret de plenitudine potestatis.

Veritas hujus puncti pendet ex decisione illius antiquæ questionis, an Princeps possit de plenitudine potestatis auferre alicui dominium rei suæ, de quo dixi in l. 1. tit. 1. 2. Part. ubi bona lex, et l. 51. tit. 18. Part. 3. et certè causa subsistente, de qua constaret, et soluto pretio, Princeps posset, non aliàs, ut voluit dictæ leges Partitarum, et videtur probabilior opinio Doctorum, hoc tenentium in cap. *quæ in Ecclesiarum, de constit.* ubi vide Philip. Decium ccl. 7. et 10. æquitas, et honestas debent esse impedimentum ei, qui vult ut plenitudine potestatis, l. 2. et ibi Joan. de Plat. C. *ne fiscus rem, quam vendit. evincat.* lib. 10.

(3) *Cosa agena.* Limita, nisi res sit Ecclesiæ, ut in cap. *quicumque militum*, 12. quæst. 2. et in cap. 2. *de rebus Ecclesiæ non alien.* ubi Glos. et idem, si res aliena donaretur Ecclesiæ, ut in cap. *placuit* el. 1. et ibi Glos. 16. quæst. 5. Et quid si res sit minoris? Dic, quòd adhuc habebit locum hujus legis dispositio: ita tenuerunt Jacob. Butric. Bald. Sal. et Paul. de Castr. in l. fin. C. *si adversus fiscum*, reprobata Glos. ibi, quæ voluit contrarium, quam Salic. dicit vito scriptoris esse corruptam, et idem tenet Joan. de Plat. in l. pen. ad fin. C. *de fide instrum. et jure hastæ fiscal.* lib. 10. Benè tamen verum est, quòd si minor non peteret pretium à fisco infra quadriennium, posset elapso quadriennio adhuc illud petere, ut tradunt Doct. in dict. l. fin. Quid autem in re dotali? Bald. in consil. 359. vol. 5. incipit *quemadmodum Imperator*, dicit singulariter non habere locum ista jura in præjudicium rerum dotalium; et istud dictum Baldi refert, et multum commendat Jaso in l. 1. col. 5. D. *solut. matrim.* dicens se alibi non legisse, et sequitur Franciscus Balbus in tract. *præscript.* fol. 54. col. 1. vers. 11. *limita*, et idem voluit Socinus, quem ipse non allegat, consil. 121. vol. 4. et consil. 46. eborast vol. ubi dicit, quòd ista opinio sapit æquitatem, et ibi corroboret eam aliquibus mediis. Fundamentum Baldi, et aliorum est in effectu, quòd lex, vel statutum generaliter loquens, non intelligitur loqui in causa dotis in dotis præjudicium: et certè licet magna sit auctoritas Baldi, præsertim ubi non habet contradicentem, ut dixit Alexand. in l. *si quis vi, §. differentia*, col. pen. D. *de acquir. posses.* imò et habet pro se Balbum, Socin. et Jason. cum sequentes, ego sum dubius de veritate hujus limitationis ad istas leges, eo quòd nullo jure reperitur cautum hoc, et Bald. et alii loquuntur sine lege; et generalis favor dotis non videtur sufficere, cum potentius sit privilegium competens ratione ætatis, quam ratione sexus muliebris, ut in l. *si apud* 12. D. *de minor.* et tamen, ut dixi, in minorum rebus habent locum ista jura, et quia regulariter dotes judicantur ut cætera bona non dotalia, nisi in his in quibus reperitur expressum, quòd dos sit privilegiata, ut patet ex notatis per Glos. et Doct. in l. 1. D. *solut. matrim.* ubi laboravit Glos. in ostendendo specialia privilegia dotis. Præterea lex ista, et l. *omnes*, et l. *benè à Zenone*, loquuntur generaliter in quibuscumque rebus et personis, ut ex eis patet; et dispositio, quæ generaliter loquitur, intelligitur, et includit etiam casus et personas alias privilegiatas, l. *in fraudem* 15. §. fin. et ibi cum ad hoc notat Bald. D. *de testam. militis*; et sic cum causa dotis non reperitur in hoc à jure privilegiata specialiter, lex ista generaliter loquens complectitur etiam causam dotis, et ita etiam dicit Decius consil. 501. qui referens dicta Jason. in dict. l. 1. col. 5. tandem col. pen. concludit, quòd Jaso movens se ex dicto Salyc. in dict. l. fin. in princ. C. *de jure dot.* non benè fuit perscrutatus hoc; ibique tenet, quòd statutum generaliter loquens comprehendit etiam causam dotis, quando non reperitur, in illo casu dos specialiter privilegiata: et per hoc in effectu responderetur ad motiva Socin. dict. consil. 46. col. 6. imò ipse Socinus parum ibi fidens de dictis Baldi, et suis in isto

proposito, tandem col. 7. dicit, quòd quidquid sit in hoc de jure communi, in casu suo fundat se ex quodam speciali statuto.

(4) *Suya.* Quid si in alienatione exprimat causam, ex qua dicit esse suam? an tunc procedat hujus legis dispositio, si illa causa cessat: veluti si dicat suam ex causa confiscationis, et res non erat illius, cujus bona fuerunt confiscata? Cyn. in l. 1. C. *de hæred. vel action. vend.* dicit, quòd non, et probatur in l. *nec ullam* 15. §. *item si quis à fisco* 9. D. *de petit hæred.* et idem tenet ibi Bald. et Sal. et Bal. in l. *si hypothecas*, per text. ibi, C. *de remis. ping.* et facit, quòd prædixi, quòd quando Princeps habet aliquod jus in re, illud videtur concedere tantum; et ita intelligendo dicit. §. *item si quis à fisco*, non poterit dici, quòd sit correctus ille §. per dict. l. *omnes*, et l. *benè à Zenone*, prout dixit Glos. in dict. §. *item si quis*, et ibi Bart. et Angel. et dictam determinationem Cyni sequutus est consulendo Roder. Suar. in suis allegat. alleg. 11.

(5) *El señorío.* Intellige, si Rex possidebat illam rem, cum donat, vel vendit: ita intelligit Bart. in l. fin. circa medium, C. *si contra jus, vel util. publ.* et Bald. in dict. l. 2. C. *de commun. rerum alien.* et in l. 1. col. 1. C. *de hæred. vel actione vend.* et sequitur Fel. in cap. *quæ in Ecclesiarum*, col. 14. *de constit.* et Jaso in auth. *quas actiones, C. de Sacros. Eccles.* Est tamen notandum, quòd si donatarius, vel emptor possidet, præsumitur Principem possessidem, Bald. in dict. l. 2. C. *de commun. rerum alien.* Felin. in dict. cap. *quæ in Ecclesiarum*, col. 14. Francisc. Balb. in tractat. *præscript.* fol. 55. col. 4. et facit text. in cap. 1. 12. q. 5. et quæ notatur per Imol. et Doct. in cap. 5. *de pecul. Clericor.* Intellige etiam, interveniente traditione ultra venditionis, vel donationis titulum, ut notat Bald. in cap. 1. §. fin. col. fin. *de nova forma fidelitat.* et sequitur Jaso in l. *traditionibus, C. de pactis*, col. 2. et idem tenet Bald. l. 1. col. consil. 565. incipit, *quæritur, an si per Officiales*, ubi et plus addidit, scilicet, quòd in ipsa traditione non interveniat legitimus contradictor.

(6) *Al que la vende, o al que la da.* Quid si ille cui Princeps donat, vel aliàs concedit, et ille cujus res fuit antè, ambo prætendant titulum, et concessionem à Rege? an tunc procedat istius legis dispositio? Ludov. Roman. consuluit, quòd non, ut patet ejus consil. 298. quasi per totum incipit *circa præmissam dubii consultationem*, ubi pro hoc allegat cap. *Abbate sane* 5. *de re jud.* lib. 6. et cap. *cum olim, de re judic.* et cap. *Capitulum Sanctæ Crucis, de rescriptis*, et alia quæ ibi videbis: et certè est singularis limitatio ad ista jura; quæ tamen fortè non procederet, quando ex posteriori concessione Principis, seu Regis, constaret concedere, non obstante priori concessione, seu annullare, et revocare velle primam concessionem: et ita in terminis decidit Philippus Decius ita intelligens, et limitans dictum Roman. consil. 191. col. 2. num. 4. vol. 1. cum fundamenta Romani tendant ad comprobandum, Principem fuisse circumventum, et quòd id non fecisset, si non fuisset omissus prioris donationis, vel circumventus factò secundi donatarii: et comprobatur ex dicto Bald. in cap. 1. §. *ad hæc, de pace juram. firm.* num. 11. ubi dicit, quòd si Papa cuidam contulit ecclesiasticum beneficium, deinde de plenitudine potestatis sibi auferat, et alii concedat, quòd tenetur Papa providere primo de æquè bono beneficio; et sic apertè vult, quòd secundus maneat in beneficio sibi concesso, non obstante priori concessione: nam quòd Princeps suo subdito concessit sola voluntate, nulla subsistente causa, potest sibi auferre, et alii dare, ut notat Imoc. in cap. *quæ in Ecclesiarum, de constit.* Angel. in l. *Antiochenium*, D. *de privileg. creditor.* de quo tamen vide per Bald. in l. *qui se patris, C. unde liberi*, et Felin. in cap. *novit*, col. 8. *de judic.* Adverte etiam, quia fundamenta Ludov. Romani concludunt, quando ambo haberent causam ab eodem Rege; si verò à diversis Regibus, est magis dubium, maxime si unus Rex non esset hæres alterius: et si dicatur, quòd fundamentum ex capitulo *Abbate sane*, procedit etiam in habitibus causam à diversis Regibus; dicendum, quòd ille text. non benè probat id, ad quòd eum adducit Ludovicus Romanus; neque Glos. quam ipse allegat, hoc ita dicit. Sed cum hæc lex dicat, quòd transit dominium in emptorem, vel donatarium rei venditæ, vel donatæ à Principe, et nihil ultra procedat; an, si quæstio non moveatur super dominio, sed super alio jure, veluti hypothecæ, vel aliàs, admitti debeat contra emptorem, vel donatarium? Angel. in l. 1. C. *de hæred. vel action. vend.* dicit, quòd emens hæreditatem, vel rem singularem à fisco, perpetuò est securus, ut nemo possit in totum, vel pro parte hæreditatem, vel rem illam dicere ad se pertinere, et quòd ita intelligitur dict. l. *omnes* 2. C. *de quadri. præscr.* sed benè potest